

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XIII. Roman Salviani. An & quando detecto contractu censuali invalido ex defectu fundi non liberi vel non capacis, debeantur nec ne creditori fructus. Et an eorumdem fructuum cursus cesset, ubi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

qualitate personarum, aliisque singulorum casuum individuis circumstantiis, ut *disc. preced.* undè propterea erroneum videatur generalem ac determinatam regulam desuper tradere, cum videatur potius quaestio facti, quam juris.

Quando tamen in hac facti specie, conjecturæ quæ in facto per causæ patronum deducebantur ad prædictæ collusionis probationem, essent sufficientes, Tunc, cum sensu etiam veritatis, credidisset protectionem prædictam non suffragari, quinimo ex ea depravati animi creditoris suspicionem augeri, dum pactum prædictum non directè & sincerè in initum fuerat ad ejus favorem, sed indirectè extortum sub simulato fidejussorio nomine alterius; Ex hac enim personæ simulata suppositione insurgit præsumptio fraudis, ac multa in jure permittuntur, quando publicè, palam & directè fiunt, quæ denegantur, ubi in occulto, & per interpositas personas, vel sub diversis simulatis actibus; Ut patet, creditor ad cujus instantiam pignora venduntur, non prohibetur illa tanquam tertius licitator directè ac publicè & palam emere, cum non debeat esse inferioris conditionis quocumque tertio; & tamen si id faciat sub simulato nomine alterius, actus reputatur prohibitus ad effectum juris offerendi, & alios exinde resultantes ad materiam *tex. in l. Et quis sub imagine C. de distractione pignor.* ut pluries habetur in sua materia sub titulo de credito, præsertim in *Bonon. pro Zambeccaria*, Prout in tutore & alio administratore admittendis ad emenda bona administrata, quia pariter cum eadem distinctione proceditur; Ac etiam ubi inter conjuges sub expresso titulo fiat donatio, illa ratione juramenti hodie est valida & firma, cum juramentum suppleat defectum juris civilis juxta magis communem & receptam opinionem, Et tamen idem juramentum nullus judicatur roboris & operationis in ea tacita donatione, quæ inesse dicitur in dote confessata, ex prædicta ratione fraudis resultantis à simulatione illius actus, qui directè ac publicè & palam fieri poterat, ut *dec. 22. & 23. post Salgad. in labyrint.* & frequenter ad materiam dotis confessatae sub titulo de dote, cum similibus, de quibus in suis respectivè materiis; Sed difficultas apud me erat in facto, quod scilicet conjecturæ, quæ ponderabantur, essent nimis remotæ & vagæ, destruxit etiam, vel satis debilitatæ à plerisque conjecturis contrariis, & potissimum à qualitate personarum, ac à subsequuta ejusdem contractus observantia, undè concordabimus cum iudice in difficultate, sed discordabimus in motivo seu ratione difficultatis, causa tamen concordata fuit ut puto.

ROMANA

SALVIANI

PRO

HYPOLITO CAVETANO

CUM

CLARA RUFFINELLA.

Casus disputatus coram A. C. seu Pralato deputato, & resolutus pro Cavetano.

An & quando detecto contractu censuali invalido ex defectu fundi non liberi vel *Card. de Luca De Censibus par. III.*

non capacis, debeantur nec ne creditori fructus.

Et an eorundem fructuum cursus cesset, ubi ex eadem vel simili causa creditor pulsavit debitorem ad restitutionem sortis, atque mandatum contra ipsum obtinuit.

S V M M A R I V M.

- 1 **F**acti series.
- 2 **V**num litigiosum quando detur.
- 3 **C**essio rei litigiosa licita est in reo.
- 4 **D**os an præferatur creditoribus anterioribus in bonis postea quaesitis.
- 5 **P**rivilegium potioritatis dotis quando procedat.
- 6 **C**ensus impositus super fundo non capaci est invalidus & usurarius.
- 7 **D**eclaratur creditore sciente.
- 8 **Q**uid ubi scientia non adest ab initio, sed supervenit.
- 9 **U**bi est in facultate creditoris repetere sortem, cessat cursus fructuum, & num. 11.
- 10 **A**n scientia incapacitatis fundi ab initio cessationis obstat cessationario, quamvis illa non adfuisset tempore impositionis census.
- 11 **D**eclaratur conclusio, de qua num. 9.

DISC. XIII.

Oannes Angelus & Alexander de Ruffinellis de anno 1623, impoluerunt censum scutorum in sorte 1430. ad favorem Camillæ Agazzariæ super quibusdam bonis, quæ juxta consuetum stylum asseruerunt esse libera & capacia, promittendo ulterius pro faciliori consequutione fructuum præstare cedulam bancariam, de triennio in triennium renovandam, ac etiam infra tres annos proximos præstare fidejussorem; Et de anno 1648. Virginia prædictæ Camillæ creditricis filia & hæres censum prædictum cessit Hipolyto Cavetano, qui pro implemento nunquam sequuto præstationis novi fidejussoris, ob quod juxta receptam *decis. Gregor. 88.* datur etiam actio ad sortem, non quidem pro repetitione, sed ad effectum deponendi, vel ita debitor tædio effectus, ne pecuniam otiosam retineat, curet implere, vel ut cum eadem pecunia fiat investmentum loco cautionis, intentavit pro sorte prædicta, ac etiam pro fructibus decursis ex interdicto Salviani immisionem in possessionem domus & vinearum, quæ hæreditaria prædictorum de Ruffinellis possidebantur per Claram, atque in hac disputatione habita coram Pralato deputato per A. C. plures articuli examinati fuerunt, Primò scilicet super dictæ cessationis invaliditate ob vitium litigiosum; Secundo super potioritate, quam dicta Clara licet posterior prætendebat in bonis postea quaesitis, dum ejus creditum erat ex causa dotis; Et tertio quod cum contractus censualis esset resolutus, seu verius detectum esset eum ab initio non existere, ob defectum fundi censiti de temore impositionis jam absorpti ab aliis censibus & hypothecis anterioribus, idcirco non potuerint percipi fructus qui soluti debebant in sortem imputari; Eo etiam accedente, quod ob hujusmodi defectum creditor poterat sortem repetere, proindeq; cessavit etiã cursus fructuum, nõ dádorum ubi fors est repetibilis.

Super duobus primis obiectis modica disputatione habita fuit, Primam enim de vitio litigiosi tollebat de plano, quoniam istud inducitur, nisi ubi agitur

tur de iudicio reali rei vëndicationis & ratione domini, non autem ubi in iudicio executivo, ac in ratione personali, *Apont. conf. 6. n. 14. cum seq. Surd. conf. 542. n. 12. c. seq. Buratt. dec. 277. n. 8. dec. 173. par. 7. rec. Esapius. potissime quia dispositio textus in l. finali Cod. de lingiosis fundatur in fraude, ac procedit in cessionibus voluntariis, secus autem in actibus necessariis, ut per Apont. dicto conf. 6. num. 20. cum sequen. & hic erat casus, quoniam cum Caveranus molestatus esset ab Agazaria tanquam possessor bonorum communis debitoris, coactus fuit pro se liberando à molestiis istum priorem creditorem dimittere, atque cessionem eius iurium reportare; Utrà quod cessio rei litigiosæ, ex veriori prohibita est reo, non autem auctori, qui e-*

3 dendo iura alteri non facit rei conventi conditionem deteriori, potissime ubi cessionarius non est potentior, ita ut fraudis suspicio intret *dec. 173. & 82. par. 7. rec. ubi ceteri & pluries in sua materia sub tit. de credito.*

4 Alterum pariter modicam habebat difficultatem, quoniam quicquid sit de articulo, an dos potiatur eodem privilegio fisci vincendi creditores anteriores expressam hypothecam habentes in bonis postea quæsitis, in quo articulo licet verior videatur negativa ex plene deductis per *Guzarell. dec. 1. & Bellon. jun. conf. 41. qui omnibus contrariis satisfaciunt, in curia tamen, cum Rota incidenter contrarium dixerit dec. 328. par. 5. rec. num. 5. & cum qua pertransiit etiam in Romana censu seu Salviani 5. Maji 1655. coram Cerro, & in aliis, de quibus in sua materia sub tit. de dote, idcirco ob auctoritatem, quam apud inferiores iudices habent Rota decisiones, donec istæ revocentur, dura provincia fuisset inducere iudicem ad recipiendam priorem sententiam.*

Verum difficultas omnino cessabat ex defectu applicationis ad factum, quoniam privilegium potioritatis doti attributum per text. in l. assidua Cod. qui potiores in pignere & in s. his consequens auct. de aequalitate dotis, procedit in credito dotis restituendæ in bonis viri, non autem in altero dotis constitutæ & in bonis dotantis, quoniam iniquum esset si patri vel alteri permitteretur filiam vel conjunctam dotare de bonis non suis ut potè affectis creditoribus *Ripa in l. privilegia num. 47. ff. de privil. creditorum Mantu. de iacit. lib. 11. tit. 26. num. 33. Gui. de credito cap. 4. num. 1592. Merlin. de pignor. lib. 3. quest. 47. num. ult.*

5 Idque ad eodè verum, quod licet creditor hypothecarius posterior vincat creditores chirographarios anteriores, nihilominus isti non vincantur ab hypotheca dotali posteriori contracta per dotantem pro dote constituenda filia vel alteri, quoniam hic dicitur actus voluntarius importans in muliere causam lucrativam, ac etiam quia esset dotare de alieno, solumque in ordine ad creditores chirographarios, de hoc dubitari potest quoad jus & interesse viri voventis causam onerosam, ex iis, quæ in proposito habentur deducta in dicta sua materia sub tit. de dote; Quæ tamen difficultas non intrat quoad hypothecarios, quavis solam tacitam & legalem habentes, quoniam receptum est potioritatis privilegium non competere viro in bonis dotantis ex allegatis.

6 Major igitur disputatio fuit super cursu fructuum census, quem rei conventi negabant ob eisdem census insubstantiam ex defectu fundi censiti, qui in facto justificabatur de tempore creationis jam absorptus à censibus prius desuper constitutis, unde remanebat census personalis, proindeque usurarius, ac potius redolens mutuum ex deductis per *Cenc. q. 42. Leonard. quest. 56. & seq. & alios passim.*

Scribens pro auctore, non negabam hujus conclu-

7 sionis veritatem, quoties creditor, ad cuius favorem census creatus est, confcius esset de fundi censiti incapacitate seu alio defectu, cum tunc verè census esset personalis, mutuum potius redolens; Secus autem ubi creditor de his ignarus bona fide credidit debitoris assertioni fundum esse suum, liberum & capacem, tunc enim quamvis revera non adsit substantia census, ita ut prærendi non possint fructus, nihilominus receptissimum est eisdem in eadem quantitate deberi tanquam damna & interesse, quoniam iniquum esset, debitorem mendacem & dolosum ita lucrum & commodum reportare in damnum & præjudicium creditoris innocentis, qui bona fide sibi credidit.

8 Idque verum, quamvis deinde eidem creditori supervenit huiusmodi scientia, quoniam hæc non impedit cursum prædictorum damnorum & interesse, cum ex magis vera & recepta opinione, sufficiat eum ab initio fuisse in bona fide, ita ut dici non possit voluisse contrahere censum personalem seu mutuum usurarium sub hoc nomine palliatum, ex deductis per *Cenc. dicta q. 14. dec. 549. cum sequen. post eundem dec. 47. num. 4. post Merlin. de pignor. in Romana vinea 26. Junii 1651. coram Rojas inter suas dec. 458. num. 5. & in aliis, atque hoc jure passim in curia vivebatur de tempore, quo hæc scribebam, licet postea ob Rotæ novam decisionem revocatoriam dictæ decisionis coram Rojas positum sit sub dubio ut in Sabiner. censu disc. 31. advertitur.*

9 Non impugnabant pariter scribentes in contrariū veritatem dictæ conclusionis tunc planæ, sed de duobus replicabant, Primò quod licet in Agazaria creditrice non probaretur scientia incapacitatis fundi de tempore creationis census, nihilominus de illa constabat in ipso Caverano auctore ab initio, & de tempore quo cessionem reportaverat, undè propterea inferebant, quod quemadmodum in ipso creditore scientia initio habita dictum effectum operatur, ita existentia rationis eidem operari deberet in cessionario, quific dicere non potest se contraxisse cum bona fide.

10 Et secundò quod licet superveniens scientia incapacitatis fundi ac nullitatis census non impediatur cursum fructuum loco damnorum & interesse ut supra, adhuc tamen, cum ob huiusmodi defectum jam detectum aperiatur actio creditori urgendi debitorem ad sortem, Et multò magis ubi creditor actionem prædictam ad exercitium jam deduxit, tunc illico cessat cursus fructuum, qui dari non debet ad favorem creditoris, in cuius arbitrio positum est sortem repetere, ut dixit Rota *dec. 182. post Cenc. & in aliis apud eundem relatis in inferius allegandis decisionibus & auctoritatibus;*

Neutrum tamen fundamentum, loquendo etiam cum sensu veritatis, dicebam aliquam subsistentiam habere, non quidem primum de scientia, quæ ab ipso initio concurrebat in cessionario, quoniam quicquid esset de illius probatione, quam causæ Patronus acriter negabat, illa etiam posita nullius momenti erat, quoniam cessionarius non dicitur creditor principalis, cum quo contractus ineat, & de quo tanquam datore pecuniæ suspicari valeat, quod censum personalem, seu mutuum usurarium sub hoc nomine palliatum facere voluerit, & quæ est unica ratio, ob quam scientia ab initio existens præjudicat, sed dicitur procurator in rem propriam creditoris cedentis, subintrās in eius locum & gradum, Idcirco istius bona vel mala fides in proposito spectanda est, cum in isto substantiatus esset contractus, atque ex eius iure & persona cessionarius ejusdem contractus commodum & effectus

Et ut teporet, ut in his specialibus terminis cessionarii facientis de tempore cessionis talem defectum, cedenti tamen de tempore contractus ignotum firmatur in allegata Romana visis coram Rojas, & est propositio certa, quoniam cessat profusus ratio, quæ in proposito dubitandi occasionem præbet, cum dari non possit usura sine mutuo vero vel inter pretativo, quod inter cessionarium & debitorem cessum nullatenus considerari potest, dum inter eos non intercessit datio pecunie vel alter contractus.

I I

Quo verò ad alterum objectum, dicebam quod licet Rota antiqua, inherendo sententiæ Navarr. Bocacc. & aliorum ita senserit, Attamen maturius deinde discusso articulo à tali sententiâ recessit, ita ut etiam si creditor petat ex dicta vel alia causa restitutionem sortis, quinimò etiam si mandatum executivum pro ea obtineat, adhuc tamen donec sequatur actus retrofimus illius restitutionis, vel saltem nisi repetibilis sit omnino certa & in libera creditoris voluntate existens, non debet interim cursus fructuum cessare, ex ea ratione, quod multa contingere possunt, ob quæ dicta restitutio effectum non sortitur, atque adhuc in potestate debitoris repositum est illam facere irrepetibilem, subrogando puta alium fundum æquè idoneum & capacem, quod quodcumque etiam post mandati relaxationem admittitur, ut per Greg. dec. 295. num. 5. de Marin. res. sol. 195. lib. 1. Præf. obser. 28. ubi concordantes, ideoque contrarium sapissimè tentum fuit, atque hoc jure vivitur in Curia, ex deductis des. 453. post Cons. dec. 278. par. 5. rec. Adde. ad Buratt. dec. 645. nu. 13. & prius quando contraria opinio regnabat, bene sentit etiam Marscott. lib. 2. var. cap. 61. num. 8. ac habetur placè deductum in Romana reviviscentia censuum sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum. dis. 81. ubi licet fors redacta esset ad purum creditum pecuniarium quodcumque repetibile ad libitum creditoris, ita ut non daretur calus, quod impediri posset, adhuc tamen, licet fortè parum probabiliter, fructuum cursus decretus fuit; Et quod non obstante novatione & conversione sortis in creditum dictum fuit per Rotam in Perusina, & in Civitatis Castellæ. de quibus hoc eodem tit. proximè infra, & juxta præmissa cum iustitia fundamentum pro creditore iudicatum fuit, Signatura etiam probante.

ROMANA REDUCTIONIS

PRO
VIDASCHIS

CUM
BUTIIS,

SEU
DE VETERA.

Discursus pro Congregatione.

Census pertinens ad fideicommissum, An per gravatum, vel alium alienare prohibuit possit sbassari, & ad minorem summam reduci in præjudicium successoris venientis independenter & jure proprio.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 **D**iminutio seu sbassatio fructuum census quod sit species alienationis prohibita.
- 3 **D**e dispositione texti in la. adversus Cod. de usur. Card. de Luca De censibus par. II.

4 Quando autem dicta diminutio sit sustentabilis etiam in prohibito alienare in censu consignativo.

5 Difficultas est in censu reservativo.

D I S C. XIV.

Nunum centum consignativum redimibilem ad formam Bullæ Pii V. ad rationem tutorum septem pro centenario impostum per illos de vetera ad favorem Thomæ Giardini, Fabius filius & hæres fideicommissio gravatus, ut rem gratam debitoribus faceret, & sub assertione, notabilium beneficiorum ab eis acceptorum, reduxit ad rationem quinque, atque ita cum ipso, & primo successore continuatum fuit (spatio annorum 39. Cuiusque successor in fideicommissio prætenderet dictam reductionem in fideicommissi præjudiciū, ac ipsius independenter jure proprio venientis fieri non potuisse, Hinc desuper pro veritate consultus in congressu, dicebam ultra regulam generalem, de qua sapimus in sua materia sub tit. de fideicommissis, ut hæredi scilicet gravato vel possessori fideicommissi prohibita sit omnis voluntaria alienatio ex causa à jure non probata in præjudicium successoris independenter ab eo jure proprio venientis; In his terminis sbassationis seu reductionis fructuum census, advertebam pro fideicommissario ponderari decisionem Seraph. 1228. ubi in specie agitur de diminutione census abiq; justa causa per Commendatarium seu administratorem non facienda in perpetuum; Et plenè deducta per Ricc. dec. 134. par. 1. quam refert & sequitur de Marin. res. 6. n. 10. cum sequen. l. r. ubi firmatur reductionem census ad minorem fructum sapere speciem alienationis, ideoque cadere sub extrava. ambrosia, ac fieri non posse per Prælatum, seu Ecclesiæ administratorem sine solemnitate & causa, unde propterea à similibus videbatur dicendum in præsentis, potissimè dum ex instrumento hujusmodi reductionis parum causè producta ita ad illud restringendo suum titulum constabat id gestum fuisse ex causa merè voluntaria benevolentia seu gratitudinis, ob assistentiam creditori factam in longa infirmitate.

Errorem siquidem credidi hujusmodi titulum producere, stante longissima observantia annorum 39. ob quam tituli melioris sola allegatio sufficere poterat juxta terminos textus in la. cum de in rem verso ff. de usuris, quos certum est facilius intrare in præsentis, dum agebatur non ad obligandum juxta casum dicti textus, minusque ad liberandum in totum, sed solum de moderatione graviorum fructuum seu usurarum juxta terminos texti in la. adversus Cod. de usuris, ubi ad hunc effectum sola triennis observantia spectatur; Quis quid enim sit de questione, an prædicti textus dispositio habeat indefinitè locum in omnibus annuis præstationibus & oneribus, ut aliquorum est opinio, vel solum in usuris odiosis, non autem in censibus vel similibus præstationibus à jure probatis & favorabilibus, ut alii volunt ex hinc inde deductis per Rovit. super prag. prima de censibus n. 31. & seq. Capyc. Lar. dec. 27. Costant. an l. fin. C. de fiscal. usur. Rot. dec. 304. in fin. post. Cons. de cens. Buratt. dec. 232.

Attamen ubi accedit non solum triennis juxta casum dicti textus vel decennalis juxta dictum alium text. in la. cum de in rem verso, sed longissima observantia tricennis, ac ferè quadragenaria, tunc spectato etiam rigore juris canonici in rare videntur termini texti. l. cap. cum olim de censibus cum concord. de quibus pluries sub tit. de Regalibus ad materiam monetarum; Velea, quæ in jure habemus de beneplacito Apostolico vel alia solemnitate præsumpta ex hujusmodi longissima observantia resultantè, etiam in his, in quibus jus resistit, ut est in alienationibus bonorum Ecclesiæ & similibus

C 2